

TUSSEN TWEE WERELDEN

Leesexemplaar

Georges
Kamanayo

**Tussen
twee
werelden** *Een leven in Europa en Afrika*

Polis

Proloog ... 9

1

Niet zo welkom in
België ...15

2

Bij mijn moeder en mijn
grootouders, omringd
door onze langhoornige
koeien ...39

3

Als kinderen van de zonde
verbannen naar Congo ...45

4

Was ik als metis
het product van
machtsmisbruik? ...53

5

Het bezoek van
koning Boudewijn ...57

6

De mulattenschool
van Byimana, een
droomplek? ...63

7

Waarom werden de
metisissen weggemoffeld
door de Belgische
autoriteiten? ...67

8

Fascistische en racistische
ideeën in de koloniale
politiek ...71

9

De rol van de katholieke
kerk en de Belgische
staat ...75

10

Aan de vooravond van
de onafhankelijkheid ...77

11

De eerste confrontatie
met mijn alter ego ...81

12

Mijn eerste
cinema-ervaring ...85

- 13**
‘Muyaga’ – de wind van
etnische verdeeldheid ...87
- 14**
Een alibi voor onze
ontvoering? ...91
- 15**
De dag dat ik Georges
werd ...95
- 16**
Een overhaast en
definitief vertrek ...97
- 17**
Mijn eerste kennismaking
met België ...101
- 18**
De eerste ontmoeting
met mijn adoptieouders ...115
- 19**
Een Vlaamse school
voor een jongen die
Kinyarwanda spreekt ...127
- 20**
De basis voor mijn
integratie ...133
- 21**
Mijn eerste reportage
en eerste liefde ...143
- 22**
Een magische link
boven het Amazonewoud
van Suriname ...153
- 23**
Vallen en opstaan in het
magische jaar 1978 ...159
- 24**
Herinneringen aan een
warme vriendschap ...165
- 25**
In de Volksrepubliek
China ...169
- 26**
Gelukkige ontmoetingen in
café Jambo in Mechelen ...175

INHOUD

27

Op zoek naar
Dian Fossey
en de berggorilla's ...177

28

De oorsprong van
het hiv-virus ...187

29

Het weerzien met mijn
moeder, na een scheiding
van 22 jaar ...193

30

Op zoek naar mijn
vader ...209

31

De Afrikaanse oorsprong
van de wiskunde ...227

32

Vlaanderen en België
bieden officieel hun
excuses aan ...235

33

De genocide op de Tutsi-
bevolking ...245

34

De tijden veranderen –
'The Times They Are
a-Changing' ...259

Ik draag dit werk op aan mijn gezin, aan mijn lieve echtgenote, Lydie Becart, die mij voortdurend heeft gesteund en aangemoedigd om mijn biologische ouders en mijn ware identiteit te zoeken en te vinden. Ik draag mijn boek ook op aan onze twee zonen: Tim Kamanayo Gengoux en Ken Kamanayo Gengoux en aan onze kleinkinderen Cédric, Lucille en Benjamin. Ik reken erop dat zij ooit mijn dromen werkelijkheid zullen maken.

Proloog

Al sinds mijn kinderjaren in Rwanda en in België moet ik me tegenover mijn directe omgeving verantwoorden voor het feit dat ik zwart noch blank ben, alsof ik er zelf voor gekozen heb om als *mulâtre* of metis door het leven te gaan? Met de jaren ben ik me beginnen af te vragen waar dit structurele racisme tegen *mulâtres* of metissen vandaan komt.

Intussen heb ik geleerd om met dit fenomeen te leven en vooral om me te beheersen tegenover mensen die het niet willen of nooit kunnen begrijpen. Ik heb ook geleerd om het verschijnsel te analyseren en te verklaren. Dit boek is het resultaat van mijn ervaring en onderzoek van dit kwaadaardige kenmerk van onze westerse samenleving, waarin ik meer dan 47 jaar heb geleefd.

Onder racisme en discriminatie verstaan we meestal het anders behandelen van mensen of groepen op basis van uiteenlopende kenmerken zoals afkomst, ras, sekse, seksuele geaardheid, religie, geboorteland, politieke overtuigingen, sociale gewoonten, taal, handicap en leeftijd enzovoort. Discriminatie staat het grondbeginsel dat alle mensen gelijkwaardig zijn in de weg. Discriminatie is niet alleen een verschillende beoordeling of behandeling van personen (en/of groepen mensen) in dezelfde omstandigheden, maar is ook onlosmakelijk verbonden met het ontbreken van een morele rechtvaardiging, met name in het geval van de 'koloniale metissen'.

Om Afrika en andere werelddelen te domineren hebben Europeanen gebruikgemaakt van de Bijbel en van hun technische voorsprong. Ondanks de kerkelijke preutsheid en alle racistische theorieën vanaf de zestiende eeuw werd van bij het begin van de kolonisatie seks tussen verschillende culturen als een van de lokmiddelen gebruikt om jonge, sterke, ongetrouwde mannen naar de kolonies te lokken. In sommige Europese landen, zoals Groot-Brittannië, werden zelfs criminelen en gevangenen naar de koloniën gestuurd – dat toont nog maar eens aan dat wij, de koloniale metissen, het resultaat zijn van die dubbele moraal van de Europeanen. Door deze koloniale hypocrisie hebben onze blanke vaders ons van bij onze geboorte verworpen met als excuus dat we ‘kinderen van de zonde’ waren. Ondanks hun criminele gedrag werden ze door de koloniale overheid nooit voor hun verantwoordelijkheid geplaast. Integendeel, in de aanloop naar de onafhankelijkheid van de koloniën werden de metissen verstoppt in Belgische kloosters en internaten.

Nog vóór de onafhankelijkheid van de Belgische koloniale gebieden werden er in de jaren zestig tussen achthonderd en negenhonderdvijftig metissen uit Ruanda-Urundi en uit de Kivu-provincie snel en met veel mediabelangstelling naar België geëvacueerd. In werkelijkheid ging het om een geheim plan van de Belgische overheid om de misstappen van kolonialen en missionarissen definitief weg te moffelen en hun kinderen naar Europa te ontvoeren. De Belgische verwekkers werden zo definitief van hun vaderlijke verantwoordelijkheid ontheven. Al van bij hun geboorte werden de metissen met opzet door hun blanke vaders verwaarloosd en gediscrimineerd, zeggend omdat ze in de weg stonden van de kerkelijke en koloniale belangen. Daarom werden deze kinderen op jonge leeftijd uit hun natuurlijke milieu weggeplukt en geïsoleerd.

De zogenaamde evacuatie startte al in de jaren vijftig. De overbrenging van deze jonge metissen uit Congo, Rwanda en Burundi werd in de Vlaamse katholieke media ondergedompeld in de sfeer van zondagse missiewerken. Dat was nodig om het eigenbelang te camoufleren, want de operatie werd via katholieke organisaties door de Belgische staat betaald. Met de jaren is het mij steeds duidelijker geworden dat die actie was bedoeld om onze blanke verwekkers een definitieve straffeloosheid en zielenrust te gunnen.

Onvoorbereid werden we in de Belgische samenleving gedropt en verzopen. Velen onder ons hebben de overtocht naar Europa niet verwerkt en kwamen in de prostitutie of in een cel terecht; anderen worstelen nog steeds met hun verleden en hun identiteit. Zo heeft België onze toekomst schandelijk gehypothekerd – tegen alle wetten en verklaringen over de rechten van de mens in, ook al heeft België die officieel ondertekend. Dit soort van onrecht wordt normaal streng gesanctioneerd door andere rechtstaten, door de Europese Unie en de Verenigde Naties. Nochtans werden wij ongestraft van Afrika naar Europa of naar de Verenigde Staten van Amerika ontvoerd en werden andere koloniale metissen door hun blanke vaders hulpeloos in Afrika achtergelaten.

Ik had geluk, en ik was een van de weinige metissen die goed zijn terechtgekomen in een gastvrije Belgische familie. Ik kreeg een goede opvoeding, ik kon ongehinderd studeren en had later een goede job. Eerst was ik actief als cameraman bij de publieke omroep, BRT/VRT. Later stichtte ik samen met enkele collega's een eigen productiebedrijf, ik heb dat gedurende meer dan twintig jaar geleid. In die periode regisseerde ik enkele films over de metissen.

Om mijn eigen identiteit te reconstrueren ben ik eerst op zoek gegaan naar mijn biologische ouders, die ik effectief ook heb teruggevonden. Hierdoor heb ik uiteindelijk mijn ware identiteit gevonden, en ik voel me nu zowel Rwandees als Belg. Helaas kan ik niet hetzelfde zeggen over al mijn kameraden met wie ik in 1960 vanuit Rwanda naar België ben gekomen. Verschillenden onder hen kwamen in minder goede families terecht, ze werden opnieuw het slachtoffer van het structurele racisme van de Belgische samenleving en hadden het moeilijk om zich aan te passen. Erger nog, sommigen onder hen kunnen of durven niet meer naar hun eigen Afrikaanse familie terug te gaan, ze zijn hun identiteit definitief verloren, ze zijn ontworteld en zitten voor de rest van hun leven tussen twee stoelen gevangen.

Met een kleine groep bevriende metissen zijn we enkele jaren geleden gestart met een actie om excuses te bekomen van de Belgische staat voor het leed dat de toenmalige koloniale overheid ons en onze moeders heeft aangedaan. Na een snelle procedure in het federaal parlement heeft premier Charles Michel zich op 4 april 2019, in naam van de Belgische staat, officieel verontschuldigd. Hij heeft toen beloofd om in de mate van het mogelijke de fouten uit het verleden tegenover ons te herstellen.

Hiermee hopen we dat België het goede voorbeeld heeft gegeven aan andere Europese landen. België was niet het enige Europese land in dit gruwelijke verhaal, ook andere koloniale mogendheden hebben hetzelfde gedaan: ze hebben hun eigen metissen ergens gedumpt, om later hypocriet te kunnen verklaren dat ze zich hadden geïntegreerd.

Dit wrange verhaal over ons koloniale verleden wil ik niet zomaar, zonder enige positieve noot, overdragen aan mijn kinderen en kleinkinderen. Ik wil liever een hoopvol verhaal vertellen over *métissage* en ‘culturele verbinding’ – een verhaal waardoor in de toekomst fysieke en culturele vermenging als iets positiefs zal worden aangezien. Ik wil hun een nieuw verhaal voorspellen waarbij volkeren en verschillende culturen elkaar zullen omarmen, in de plaats van elkaar te exploiteren. Ik wil hun een verhaal vertellen waarbij racisme en uitsluiting geen rol meer zullen spelen. Ik wens mijn verhaal af te sluiten met een hoopgevende boodschap, namelijk dat mijn kinderen en kleinkinderen eindelijk beschouwd worden als de ware, natuurlijke ambassadeurs van de band tussen mijn moedercontinent en mijn vadercontinent, tussen Europa en Afrika.

1

Niet zo welkom in België

Beste lezer, voor ik u mijn levensverhaal vertel, moet ik u waarschuwen voor een vreemd fenomeen, waarmee u rekening zal moeten houden: het is een onverklaarbare en oncontroleerbare kracht in mij, die te pas en te onpas opduikt. Met de jaren is die kracht een soort van alter ego geworden – en ik probeer ermee te leven.

We zijn 24 maart 2019, het is 6.45 uur, ik zit op de vlucht SN 467 Kigali/Brussel via Entebbe. Zojuist heeft de stewardess aangekondigd dat we binnenkort in Brussel zullen landen. Een timide zonnetje streelt mijn gelaat en ik heb zin om verder te slapen, maar ineens besef ik dat ik nog iets belangrijks moet doen. Snel grijp ik naar mijn iPhone, pruts het toestel open en vervang de MTN-simkaart door een exemplaar van Proximus. Tevreden floept het toestel weer aan met een voorspelbare begroeting: ‘Welkom in België.’

Terwijl ik denk dat we nog boven Duitsland vliegen en dat ik nog wat verder kan dutten, duikt de Airbus A320 plots naar beneden door een dik wolkentapijt. Na enkele minuten zie ik bossen en landerijen onder ons. We vliegen duidelijk boven België, want felverlichte autosnelwegen schuiven onder ons weg, aan mijn rechterzijde ligt de luchthaven van Zaventem,

badend in een zee van licht. Enkele minuten later landen we met een licht schokje op Brussels Airport. Vroeger zouden alle passagiers hebben geapplaudiseerd voor dit puike werk van onze piloot, vandaag is zo'n landing niets bijzonders meer – spijtig, want zelf vind ik het altijd een klein wonder dat de piloot zo'n kolos van een vliegtuig zo zacht kan neerzetten.

Het is vroeg, de luchthaven slaapt nog, dat valt me op wanneer ik even later slenter door een lege gang die me onvermijdelijk naar de paspoortcontrole voert die ik zo haat. Wanneer ik die muur van glazen hokjes met de agenten zie, begint er stilaan iets in mij te koken.

Om mezelf te kalmeren probeer ik aan iets anders te denken, maar het lukt me niet en een stem in mij maant me aan: vooral kalm blijven en je zeker niet haasten, er is niemand en geen wet die je verplicht om nu meteen de grens te passeren; je hebt nog wat tijd, en je bagage is er toch nog niet. Ondanks mijn geslenter is het toch vrij snel mijn beurt. De blonde politieman achter het loket is wel goed wakker, hij bekijkt me wantrouwig met zijn priemende ogen, die tegelijkertijd heel aandachtig mijn twee paspoorten analyseren. De agent schuift nog even met zijn wijsvinger over de foto's in beide paspoorten alsof hij niet gelooft dat ze echt zijn. Ik heb zin om hem te onderbreken en te zeggen dat ik de foto er zelf in gekleefd heb, maar ik kan me net inhouden. Zoals een jager die speurt naar loslopend wild richt hij zijn wantrouwige blik als een tweeloopgeweer naar mij en vraagt hij traag maar zeker in gebroken Nederlands:

‘Mijnheer Kamanayo Gengoux, u hebt twee nationaliteiten. Sinds wanneer bent u Belg en sinds wanneer woont u in België?’

Zijn vragen klinken uitdagend en belachelijk in mijn oren. Ik weet zeker dat op zijn computerscherm alle informa-

tie over mij staat, maar toch gaat hij verder met zijn provocaties.

De stem in mij maant me nogmaals aan om kalm te blijven. Met een even ingehouden woede als bij hem antwoord ik – traag maar in *correct* Nederlands – dat ik al bijna zestig jaar in Antwerpen woon en dat het mijn recht is om met twee paspoorten te reizen, aangezien ik tegelijk Belg én Rwandees ben.

De agent kijkt nog eens uitdagend in mijn ogen, terug naar mijn paspoorten, nog eens naar zijn computer en dan beseft hij hopelijk de draagwijdte van zijn domme vragen. Hard en snel hamert hij zijn stempel in mijn paspoort en hij zegt venijnig:

‘U kunt doorgaan, mijnheer Kamanayo Gengoux.’

Hoewel ik de hele nacht heb gezeten, val ik doodmoe van woede neer op een van de banken voor een lege transportband en ik wacht gelaten op mijn koffers. Neen, ik word niet overvallen door een plotse lichamelijke vermoeidheid of een of andere tropische, besmettelijke ziekte. Ik ben gevelde door een ingehouden woede en revolve tegen mensen die zich belangrijk voelen omdat ze een of ander achterlijk uniform dragen. Misschien zijn het ingehouden en opgekropte frustraties, ik kan er niets aan doen, maar telkens weer duiken die emoties op als ik op de luchthaven door zo’n arrogante politiemann wordt gecontroleerd.

Dit gevoel heb ik alleen wanneer ik België binnenkom, niet in de omgekeerde richting en zeker niet in een ander land. Het is net alsof ik in België niet welkom ben. Die woede in mij wordt groter met de jaren en ik weet niet waar ze zal eindigen. Bij soortgelijke omstandigheden flitsen steeds dezelfde gedachten door me heen: Georges, laat je niet doen, je bent in 1947 in Rwanda geboren als volwaardige Belg, je spreekt Frans en

Nederlands, je voelt je honderd procent Belg, niemand kan dat ooit van je afnemen, ze zullen je als bicultureel en binationaal moeten accepteren, als metis en níét als indringer.

Al jaren is deze boodschap in mijn hersens ingebrand, vandaag was het niet anders en ik zie niet in waarom die agent zo moeilijk deed. Als metis ben ik in Afrika geboren uit een Rwandese moeder en een blanke Belgische vader – België en ik zijn allebei het resultaat van een geschiedkundig toeval. Ook België ontstond toevallig in 1830, toen de Europese grootmachten Frankrijk, Duitsland en Engeland hadden besloten om een bufferstaatje tussen hen in te creëren. Daarom vraag ik me af waarom datzelfde samengestelde landje de metissen, die ook cultureel zijn samengesteld, niet als volwaardige landgenoten beschouwt.

In gedachten verzonken staar ik onbewust voor me uit naar een draaiende transportband die nog steeds geen valiezen uit Kigali aanvoert.

Verderop, aan de andere kant van de bagagehal, zie ik een reclamefoto van het overbekende symbool van België: het Atomium. Plots klinken de geluiden in de aankomsthal wat vreemder en holler, alle beelden vertragen voor mijn ogen, zoals bij een flashback in een film. Geleidelijk aan verbleken alle kleuren, tot alles rondom me zwart-wit wordt. Ik zie enkel nog maar die foto van het Atomium, die een speciale aantrekkingskracht op me uitoefent. De foto voert me stilaan terug naar mijn verleden, dit moet het werk van mijn alter ego zijn.

Ik zie me als een jongetje van dertien jaar, ik zit alleen op een houten bank, ook in een immense hal, in een splinternieuwe luchthaven, waarschijnlijk diezelfde luchthaven van Zaventem, maar 59 jaar terug in de tijd, in 1960. Ik draag een kort broekje en een bemd met korte mouwen in een kakikleurige stof, aan mijn voeten draag ik

wat onwennig bruine, splinternieuwe sandaaltjes met witte sokken. In mijn beide banden klem ik een klein bruin koffertje als iets zeer kostbaars. Ik kijk wat schichtig rond, alsof iemand het koffertje zou willen stelen. Ik merk ook dat ik het enige niet-blanke kind ben in de immense aankomsthal.

Plots word ik wakker geschreeuwd door luidsprekers die de aankomende vluchten aankondigen. Ik kijk rond en zie dat de transportband nog steeds aan het draaien is, maar dat alleen mijn twee koffers er nog op staan. Meteen besef ik wat er ondertussen is gebeurd, maar ik weet niet hoelang ik op de bank heb gezeten. Ik neem snel mijn valiezen van de band en zet ze op een trolley. Ik rijd snel richting uitgang, waar mijn zoon Ken al een tijdje op me staat te wachten. Ken heeft niets speciaals aan me gemerkt, we omhelzen elkaar en lopen vrolijk naar de parking, waar zijn zilvergrijze Mercedes als een trouwe hond op ons staat te wachten, en we vertrekken richting Antwerpen.

Nauwelijks enkele kilometers op de Brusselse ring zit het verkeer muurvast. Radio 1 kondigt schitterend weer aan, daarna vertelt de omroepster dat we zullen moeten aanschuiven tot aan de afrit Mechelen-Noord – nu besef ik helemaal dat ik in België ben. Na wat gebabbel over iedereen en nog wat herinnert Ken me eraan dat ik deze namiddag om 14 uur opnieuw naar Brussel moet, omdat ik verwacht word op het kabinet van premier Charles Michel. Met een kleine delegatie van metissen zal ik er praten over ‘de plechtige herdenkingsverklaring van de federale regering over koloniale metissen’.

Het nieuws verrast me niet en ik knik ja, waarop Ken repliceert dat hij deze namiddag niet vrij is, hij moet ergens in Wallonië gaan filmen.

‘Geen probleem,’ antwoord ik, ‘ik zal het openbaar ver-

voer nemen, maar eerst wil ik de lekkere pistolets van Le Bleu proeven en het liefst met americain.

‘Komt in orde, papa’, zegt Ken, terwijl hij afdraait richting Berchem.

Ik ben ruim dertig minuten te vroeg in Brussel-Centraal en besluit een wandeling te maken in het Warandepark. Het is zonnig maar koud, geen probleem zolang het zonnetje maar schijnt. Ik merk voor het eerst op dat het Belgisch parlement in symmetrie is gebouwd met het koninklijk paleis, beide gebouwen staan tegenover elkaar met het Warandepark in het midden. Het bureau van de eerste minister ligt aan de Wetstraat 7, aan dezelfde zijde als het parlement, op een van de vier hoeken van het park. Traag maar zeker loop ik naar de Wetstraat. Aan de ingang van het belangrijkste bureau van ons land staan er twee agenten, ze zijn op de hoogte van mijn komst. Plechtig brengen ze me naar de wachtkamer, waar mijn vrienden François Milliex en François d’Adesky al zitten te wachten, even later voegt ook Jacques Mbiye zich bij ons.

We worden naar een vergaderzaal geleid door een jonge dame die duidelijk ook van gemengd bloed is. Ik herken de zaal meteen. In de jaren tachtig, toen ik voor de toenmalige BRT filmde, mocht de pers hier bij belangrijke gelegenheden het begin van het kernkabinet filmen. We zetten ons aan de hoek van de grote tafel en de jonge dame stelt zich voor:

‘Ik ben Véronique, een van de secretaresses van de premier, die me heeft gevraagd om zijn toespraak van volgende week 4 april in de Kamer met jullie te bespreken.’ We knikken instemmend en ze vervolgt:

‘Ik wil wel benadrukken dat niets van wat we hier zullen bespreken, mag uitlekken vóór 4 april.’ Opnieuw beamen we dat.

Een week later, op dinsdag 2 april, ben ik aan het shoppen met onze jongste zoon Ken. Volgens hem liep ik er niet modieus genoeg bij en daarom hebben we besloten om samen wat modieuzere kleding te gaan kopen – hij vindt dat Kigali op modegebied wat achterloopt.

In een kledingwinkel op de Boomsesteenweg in Aartse-laar word ik plots gebeld door mijn vriend François d'Adesky. Hij vertelt me dat hij uit informele bronnen heeft vernomen dat de premier door de brexit overweegt om zijn verklaring over de metissen uit te stellen tot 24 april, tot de allerlaatste plenaire vergadering voor de verkiezingsperiode. Volgens een ander bericht kan koningin Mathilde niet op 4 april komen, maar wel op 24 april. Inderdaad, enkele maanden eerder had ik aan een van de raadgevers van koningin Mathilde gevraagd of ze aanwezig kon zijn om ons een hart onder de riem te steken.

Wanneer ik al die argumenten hoor om de plechtigheid uit te stellen, begint er een belletje te rinkelen en vrees ik dat dit uitstel mogelijk een afstel kan worden. Daarom besluit ik om een schot voor de boeg te lossen en de pers te verwittigen. Dat is volgens mij ook gerechtvaardigd, omdat het nieuwsagentschap Belga het nieuws al eerder heeft aangekondigd, weliswaar zonder een datum te vermelden.

Ik besluit om de Belgische journalisten te zeggen dat, ondanks de problemen met de brexit en de geplande reis van de premier naar Rwanda, Charles Michel heeft besloten om vóór het einde van het parlementaire jaar zijn excuses aan te bieden aan de koloniale metissen. Zo blijft mijn actie journalistiek correct.

De vraag is nu: aan welke journalist zal ik dit belangrijke nieuws als eerste vertellen? De naam van een krant is in dit geval niet zo belangrijk. Ken, die me ziet worstelen met mijn

geweten, zegt me: ‘Papa, ga even naar de cafetaria, drink een kopje koffie, concentreer je en neem dan snel een beslissing, ik zal ondertussen ook wat telefoneren en verder winkelen.’

Na enkele slokken bier – geen koffie – neem ik mijn telefoon en begin te scrollen door mijn adresbestand. Na enkele seconden stopt mijn duim met scrollen bij de naam Koen Vidal. Waarom Koen? Toeval? Neen, niet helemaal, Koen heeft als jonge journalist lang in Afrika gewerkt en ik denk dat hij de problematiek van de metissen goed kent. Twaalf jaar geleden, toen ik ontgoocheld ontslag had genomen als voorzitter van de Stedelijke Overlegraad voor Allochtonenproblematiek van Antwerpen, had Koen me de kans gegeven om in *De Morgen* mijn ongenoegen te uiten over het beleid van burgemeester Patrick Janssens over het toenemende racisme in Antwerpen. Daarom was ik ervan overtuigd dat hij me nu ook zou helpen.

Ik toets zijn nummer in op mijn smartphone en hoop dat hij niet in het buitenland is.

‘Hallo, Koen, ik ben het, Georges Kamanayo, ik ben in België. Jij ook?’

‘Dag, Georges, hoe gaat het met je? Wat goed iets van je te horen.’ Ik val met de deur in huis en kondig het nieuws als een scoop aan:

‘Koen, weet je dat premier Michel overmorgen om 14 uur zijn excuses gaat aanbieden aan de koloniale metissen?’ Zonder enig aarzeling antwoordt hij:

‘Ja, ik heb daar iets van opgevangen, maar ik wist niet dat het al morgen zou zijn. Tegenwoordig werk ik voor *De Standaard* en niet meer bij *De Morgen* en ik schrijf momenteel aan een groot artikel dat volgende week moet verschijnen. Ik zal dus zelf niet kunnen komen, maar ik verwittig mijn collega Bart Brinckman. Hij zal je meteen terugbellen.’

Na enkele minuten krijg ik telefoon en ik vertel Bart Brinckman met veel enthousiasme mijn verhaal. Zijn artikel verschijnt op 3 april in *De Standaard*, zodat iedereen op de hoogte is van het nieuws en alle kranten en tv-stations het nieuws overnemen of zelf een verslaggever naar Brussel sturen.

Een dag later staan om 13 uur de journalisten te dringen om in de Kamer binnen te raken. Met een kleine harde kern van metissen – we noemen elkaar ‘de vier musketiers’ – hebben we de moeilijke strijd voor erkenning gevoerd. We krijgen een vip-toegangkaart en worden via een zijweg naar een speciale tribune geleid die voorbehouden is voor de genodigden van de Kamervoorzitter. We volgen een smal gangetje op de tweede verdieping, daar bevinden zich onze vier plaatsen. Verschillende cameraploegen wachten ons op en proberen op voorhand enkele reacties te sprokkelen. Aan mijn rechterzijde staat mijn vriend en journalist Jean-Pierre Martin van RTL. In mijn oor fluistert hij dat hij me na de excuses van de premier wil interviewen, ik knik dat dat goed is.

Aan mijn linkerzijde zit de voorzitter van onze metissenorganisatie, VMB/AMB, François Milliex, naast hem de voorzitter van de Franse Gemeenschapscommissie, mevrouw Julie De Groot, naast haar Jacqui Goegebeur, de ondervoorzitter van de VMB/AMB, en dan mijn vriend François d’Adesky, onze zeer kostbare contactpersoon bij de liberale MR en andere Franstalige politieke partijen en de sleutelpersoon in onze organisatie, zonder hem hadden we vandaag nog geen excuses van de regering gekregen. Het was wat benepen in die loges.

Wanneer ik me even probeer te concentreren voor het komende grootse moment en voor me uit zit te staren, kruist mijn blik toevallig die van Kamervoorzitter Siegfried Bracke,

die de zitting wil aankondigen. In een flits herinner ik me dat we hier twintig jaar geleden samen aan het werk waren voor de nieuwsdienst van de BRT. Toen was Siegfried Wetstraat-journalist en ik was zijn cameraman; vandaag is hij Kamer-voorzitter, de tweede man van het land, na koning Filip. Wie had dit ooit kunnen voorspellen? Wie in deze zaal weet dat de man die binnen enkele minuten deze plechtigheid in goede banen zal leiden mee aan de oorsprong ligt van wat hier te gebeuren staat?

Voor mij is deze dag het resultaat van 45 jaar eenzame strijd. In al die tijd waren maar weinig Belgen ervan overtuigd dat onze hardnekkige strijd voor erkenning tot iets zou leiden. Vaak heb ik moeten horen dat ik mijn tijd aan het verspillen was. Alleen collega's en vrienden hebben me altijd aangemoedigd om verder te vechten. Vandaag heb ik hen uitgenodigd om dit magische moment samen te beleven.

Siegfried Bracke is niet de enige belangrijke persoon in dit majestueuze parlamentsgebouw die mij heeft geholpen. Ik heb nog andere ex-collega's van de VRT uitgenodigd: William Van Laeken, de journalist met wie ik in 1974 de eerste *Panorama*-uitzending over metissen heb gedraaid; Herman De Prins, de man die me de geschiedenis van België goed heeft leren kennen, met hem heb ik verschillende *Panorama*-reportages gemaakt over historische onderwerpen: over de Belgische koningen, over de geschiedenis van de katholieke kerk in Vlaanderen, over de installatie van de kruisraketten in Europa, allemaal sleutelmomenten in de geschiedenis van België. Ik heb ook de Afrikaspecialist bij uitstek van de VRT uitgenodigd: Walter Zinzen, samen hebben we heel Afrika doorkruist om reportages te draaien. De dekolonisatie van Afrika en de onafhankelijkheidsoorlogen die daarbij hoorden, waren toen de belangrijkste onderwerpen. Met Wal-

ter heb ik ook vaak in mijn eigen Rwanda gefilmd, ik herinner me vooral de laatste drie maanden voor de uitbarsting van de genocide op de Tutsi-bevolking in 1994. Ook Etienne Van den Bergh is er, met hem leerde ik me te verdiepen in de sociale problemen van België.

Als cameraman was ik ook bijzonder geïnteresseerd in de filmtechnische aspecten van het vak, vooral in het evenwicht tussen vorm en inhoud in onze reportages. Hiervoor ging ik te rade bij de bijzonder talentvolle monteur en regisseur van *Panorama*, Tony Verbruggen. Ook mijn filmschoolgenoot Jean-Pierre Coppens heeft veel bijgedragen tot mijn succes als journalistiek cameraman. Helaas niet iedereen met wie ik in die jaren heb samengewerkt is er vandaag: Paul Muys, met wie ik door het China van na Mao gereisd heb, kon helaas niet komen, en ook mijn collegegenoot Rik Van Cauwelaert was niet vrij.

Wanneer Siegfried Bracke later de receptiezaal binnenkomt en al mijn ex-collega's ziet staan, zal hij verrast zeggen: 'Het is alsof ik hier heel mijn verleden tegenkom.'

Niet alleen collega's en vrienden heb ik uitgenodigd. Mijn echtgenote Lydie is noodgedwongen in Rwanda gebleven, maar onze twee zonen zijn er wel: Tim is ook vip-genodigde om me te ondersteunen op moeilijke momenten, Ken is als cameraman aan het filmen voor een nieuwe tv-serie over koloniale metissen. Naast mijn ex-collega's en mijn kinderen heb ik ook enkele zeer goede vrienden gevraagd: mijn collegegenoot René Geeraerts met zijn echtgenote, en de bekende theaterregisseur Rik Hancké met zijn vriendin.

Plots worden de herinneringen uit mijn Belgische verleden onderbroken door de stem van Siegfried Bracke. Het wordt muisstil in de majestueuze zaal van het Paleis der Natie.

Goede collega's,

Voor ik de eerste minister het woord geef voor zijn herdenkingsverklaring over de segregatie van de metissen in de periode van de Belgische kolonisatie in Afrika, wil ik kort de historische en politieke context schetsen die ertoe heeft geleid dat verscheidene parlementaire assemblees in België de kwestie op de politieke agenda hebben gezet.

Het gaat hier om een verleden dat nog altijd actueel is en wegens de eraan verbonden symbolische en menselijke aspecten voor tal van betrokkenen vandaag nog altijd zeer gevoelig ligt, indien al niet traumatisch is...

Ondanks de zwakke geluidskwaliteit kan ik de openingstoespraak van de voorzitter volgen. Gelukkig kan ik de inhoud van zijn toespraak min of meer raden. Wat goed in zijn tekst naar voren komt, is inderdaad de complexe besluitvorming in België. Ik kan me echt niet voorstellen dat de gewone man in de straat of buitenlandse journalisten alle instellingen uit elkaar kunnen houden. De resolutie heeft een indrukwekkende weg afgelegd om uiteindelijk door de regering te worden uitgevoerd. Dit was alleen mogelijk door onze persoonlijke contacten met politici en jaren lobbywerk van enkele metissen. De resolutie is achtereenvolgens door volgende instellingen gepasseerd en erdoor goedgekeurd: het Vlaams Parlement, de Senaat, het Parlement van de Franse Gemeenschap, het Brusselse Franstalige Parlement, de Federale Kamer van Volksvertegenwoordigers en ten slotte de federale regering. Dat zijn zes belangrijke instellingen, en om alles nog ingewikkelder te maken hebben de Kamervoorzitter en de eerste minister hun speeches in twee landstalen uitgesproken. Welke buitenlander kan hier nog aan uit?

Uit de openingstoespraak van de voorzitter begrijp ik ook dat het gaat om een gevoelig probleem, een taboe voor België en een trauma voor de metissen – een probleem uit het verleden dat vandaag actueel is geworden. Actueel geworden? Door wie? Zeker niet door de Belgische regering, die het probleem liever nog langer had willen verstoppen. Het probleem is actueel geworden door de metissen zelf en door onze Belgische vrienden.

Siegfried Bracke, die zelf van N-VA-signatuur is, legt natuurlijk de nadruk op het initiatief in het Vlaams Parlement, terwijl wij daar zelf het initiatief hebben genomen. Hoewel hij een ex-collega is en hij me goed kent, maakt hij abstractie van de inspanningen die wij metissen gedurende 45 jaar hebben geleverd, vooral bij de openbare omroep en bij andere Belgische media.

Dat de resolutie eerst door het Vlaams Parlement werd ingeleid en goedgekeurd, had vooral te maken met een Vlaams maatschappelijk fenomeen uit de jaren zestig, namelijk het bestaan van de abortusklinieken. Wanneer Vlaamse, vooral katholieke meisjes in die tijd ongewenst zwanger werden, werden ze in het geheim door hun familie over de Franse grens gebracht om daar te bevallen. Met het akkoord van de ouders werd de baby dan onmiddellijk van de jonge moeder gescheiden en vervolgens naar weeshuizen in België of Frankrijk afgevoerd. Later werd de baby voor adoptie aangeboden.

Toen ik zelf in België terecht kwam, heb ik ook in een van die weeshuizen gezeten. Met mijn eigen ogen heb ik daar die babytrafiek gezien. Mijn onthaalgezin uit Deurne heeft zelf ook twee van die Vlaamse kinderen geadopteerd.

De resolutie is dus eerst door het Vlaams Parlement goedgekeurd wegens die Vlaamse kinderen en niet wegens de metissen. Vlaamse organisaties als Kind en Gezin en Mater